

lyysi. *Tekstilajitutkimuksen käsikirja* s. 194–207. Helsinki: Gaudeamus.

NIEMINEN, TOMMI 2010: *Lajien synty. Tekstilaji kielitieteen semioottisessa metateoriassa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto.

SWALES, JOHN M. 1990: *Genre analysis*.

English in academic and research settings. Cambridge: Cambridge University Press.

TARDY, CHRISTINE 2009: *Building genre knowledge*. West Lafayette, IN: Parlor Press.

Soulin sykkeessä: 7. kansainvälinen konstruktiokieliopin konferenssi Etelä-Koreassa 10.–12.8.2012

Järjestyksessä 7. kansainvälinen konstruktiokieliopin (CxG) konferenssin järjestettiin Souliissa elokuussa 2012. Konferenssi-paikkana toimi Soulin suurkaupungin lukuisista yliopistoista Hankuk University of Foreign Studies (HUFs) amerikkalais-tyylisine kampuksineen (ks. <http://iccg7.hufs.ac.kr/>), ja konferenssia isännöivät tällä kertaa Discourse and Cognitive Linguistics Society of Korea ja Semiosis Research Center (HUFs). Tapahtumaa luotsannut professori Jeong-Woon Park (HUFs) ja muu järjestelytoimikunta ahkerine avustajineen toivottivat kaikki 61 esitelmöitsijää ja muut kuulijat tervetulleiksi. Meitä sikäläisestä näkökulmasta kaukomaalaisia (eurooppalaisia ja pohjoisamerikkalaisia) osallistui parisenkymmentä. Kokonaisuutena ICCG7 oli kuitenkin kansainvälisten konferenssien mittapuun mukaan pienimuotoinen tapahtuma. Lisäksi kuten järjestelytoimikunnan puheenjohtaja professori Park totesi, paikallisena tavoitteena oli ennen

kaikkea saattaa yhteen alan korealaisia, japanilaisia ja kiinalaisia tutkijoita. Tässä tunnuttiin myös onnistuvan. Esittelen seuraavaksi valikoiden konferenssin antia.

Plenum-esitelmää

Tyypilliseen tapaan esitelmät oli sovittu päiväohjelmaan niin, että plenarisit esiintyivät päivän alussa ja lopussa ja väliin oli sovittu sopivin tauoituksin esitelmää kolmessa eri sektiossa. Plenum-esitelmässään ”Three ways constructions contribute to utterance meaning” Benjamin Bergen (University of California, San Diego) esitteli muutamia psykolinquistisiä testejä, joiden tarkoituksena oli havainnollistaa ja todentaa sitä, että osana laajempaa kognitiivista kielentutkimusta konstruktiokieliopin olisi kiinnitettävä huomiota kielen ruumiilliseen puoleen. Tämä nimellä *Embodied Construction Grammar* (eCxG) kulkeva

suuntaus esittää, että kielenkäyttäjät aktiivisesti (esim. aistihavainnoin) koetusta maailmasta ja että näiden vastavuoroinen suhde heijastuu kielellisten ilmausten käytössä. Suorahkoa todistusaineistoa Bergen esitti muun muassa kokeella, jossa koehenkilö reagoi nopeammin lauseita *You are slicing a tomato* ja *He is slicing a tomato* vastaaviin animaatioihin, mikäli esitetty väittämä vastasi koehenkilön ennakkoon luomaa perspektiiviä tilanteesta. Koehenkilö siis hypoteesin mukaan simuloi tai ikään kuin animoi mentaalisesti kielellisen ilmauksen synnyttämää kokemusta, siitä ilmaus *embodied* ('ruumiillistunut'). Epäsuorempaa todistusaineistoa edustivat vallitsevan aivotutkimuksen löydökset siitä, että kieltä käsittelevät aivokuoren alueet sijoittuvat lähelle käden ja suun liikettä hallitsevia aivoalueita. Tämä jäi ehkä aavistuksen heppoiseksi osaksi muuten vakuuttavaa esitelmää, siksi haastavaa filosofiaa mind-body-ongelma sisältää.

Myös Adele Goldberg (Princeton University) plenum-esitelmässä "Explain me this: Learning what not to say" näyttettiin tuloksia psykolingvistikokeista koskien englannin a-adjektiivien (*asleep, afraid, alive* jne.) esiintymistä joko prenominaalisesti (*an alive person*) tai predikatiivisesti (*a child is afraid*). Kokeen tulokset osoittivat, että englannin kieltä opivat lapset pyrkivät välttämään todellisten a-adjektiivien käyttöä NP-lausekkeissa (esim. *??the asleep boy*). Miten kielenoppija tähän päätyy, selitettiin käsitteen *varausperiaate* (*pre-emption*) avulla: kielenoppija omassa alkeisidialektissaan odottaa ehkä kuulevansa tyyppiä A ilmauksia, mutta kuuleekin toistuvasti tyyppiä B, mistä on seurauksena se, että kielenoppija alkaa havaitsemansa kielenkäytön distri-

bution mukaisesti etualaistaa B-ilmauksia A-ilmausten sijasta. Kielenoppija osaa rajata statististen havaintojensa pohjalta itsellään tarjolla olevista vaihtoehdoista sen, mikä on tosiasiallisesti kielenkäytössä frekventimpää, ja lisäksi hän kykenee rajaamaan nämä frekventimmät vaihtoehdot jollakin tavoin luonnolliseksi luokaksi ja osaksi kehittyvää kielioppiaan. Tässä mielessä varausperiaate näyttäytyy lähinnä yhtenä kielen normatiivisuuden omaksumisen yksilöpsykologisena mekanismina. Myös Goldberg esitti havainnoilleen tukea aivotutkimuksen tuloksista.

Plenaristeista ainoastaan Jong-Bok Kim (Kyung Hee University) piti esitelmänsä "The English Binominal NP Construction: A Construction Grammar Approach" rajatusta kielenilmästä, englannin binominaalisesta NP-rakenteesta (esim. *a hell of a day*), jota suomessa vastaavat lähinnä *pieni koiraksi*-tyyppiset rakenteet. Esitelmästä kävi havainnollisella tavalla ilmi konstruktio-kieliopin mukainen tapa esittää muodon ja merkityksen yhteenliittyminen, joka binominaalisessa NP:ssä on kuitenkin sikäli erikoista, että syntaktisesti sillä on sekä rinnastukseen että määrittämiseen liittyviä piirteitä. Tämä tekee siitä erikoisen predikatiivisena rakenteena.

Kielen muutoksesta kiinnostuneille Mirjam Fried (Kaarlen yliopisto, Praha) piti erittäin mielenkiintoisen esitelmän *konstruktionalisoitumisesta* ("Constructionalization: a way to conceptualize grammatical change?"), joka on konstruktio-kieliopin kontribuutio kieliopillistumiskeskusteluun. Esitelmässä valaistiin käsitteellistä erottelua erityisen konstruktionalisoitumisen ja muun kieliopillistumisen välillä. Suppeassa merkityksessä konstruktionalisoitumisena voitaisiin pitää sitä kielellisen muutoksen vaihetta, jossa kol-

lokaatiot alkavat vähitellen skematisoitua ja produktiivistua abstraktimmiksi muo- teiksi. Laajemmassa merkityksessä, jota Fried näyttää kannattavan, konstruktio- nalisoitumisessa on kyse periaatteessa kai- kista niistä muutoksista, jotka vaikuttavat konstruktion statukseen kielessä. Tällaisia ovat myös erilaiset piirrepohjaiset mikro- muutokset olemassa olevan konstruktion sisällä ja toisaalta kontekstin vaikutukset muutoksen taustalla. Vielä toistaiseksi jää avoimeksi, kuinka paljon klassista kieli- opillistumista laajempaa kielenmuutoksen kenttää Fried pohdinnoillaan tavoittelee, mutta esitelmän perusteella hyvin lupaava teoreettinen keskustelu on vireillä.

Laura A. Michaelisin (University of Colorado Boulder) plenum-esitelmä ”Know how via Construction: A Middle Ground between Propositional and Procedural Models of Skill Attribution” motivoitui Gilbert Rylen vuonna 1949 esit- tämstä niin sanottuun intellektuaa- liseen legendaan kohdistamasta kriit- tisestä argumentaatiosta. Väitteen mu- kaan kaikki know how -tiedon toteutu- mat eli taitoa vaativat toiminnot pitä- vät taustallaan toimintaa säännösteleviä propositioita. Taito edustaisi siis lopulta yhtä propositionaalisen tiedon lajia. Käsi- tellessään sellaisia englannin lauseita kuin *Fred learned to swim* ja *John knows how to find good coffee in New York* Michaelis yh- disti taidokkaasti kielifilosofista pohdin- taa ja konstruktioikieliopin (Sign Based CxG) kuvausta osoittaakseen, että know how -tieto ei riipu faktisesta tiedosta. Se ei näy know how -predikaatioiden syntak- sissa tai semantiikassa, ja lisäksi itse propositionaalista tietoa tai siihen kohdistu- vaa asennetta voidaan kuvata monin eri- laisin komplementtirakentein. Esitelmä oli inspiroiva mutta samalla myös ehkä konferenssin haastavin.

Suoranaista käytännön sovellusta edusti Kyoko Oharan japanin FrameNet- projektia esittelevä plenum ”Japanese Fra- meNet: Toward a Construction Building for Japanese”. Tämäntyyppisissä hank- keissa on tarkoituksena yhdistää kehys- semantiikkaa ja konstruktioikielioppia ja periaatteessa koota jonkin yksittäis- kielen koko konstruktikko, kielen konsti- tuoivien (produktiivisten) muuttien kokoelma. Ohara nosti esiin erilaisia käy- tännön ongelmia, joita työhön on liit- tynyt (annotointi, poikkeavat kirjoitus- järjestelmät yms.) ja esitteli myös erilaisia ratkaisumalleja. Kyse on leksikografisesta sovelluksesta, joka perustuu pitkälti Charles Fillmoren ja tämän kollegojen 70- ja 80-luvuilla Berkeleyssä tekemälle englannin kieleen pohjaavalle kehys- semantiikan kehittelytyölle. Se on sittem- min saanut seuraajia myös vastaavan- laisista saksan, espanjan ja pian ruotsin- kin hankkeista. Lienee vain ajan kysy- mys, milloin meikäläisessäkin lingvistiik- kassa tempaudutaan mukaan. Monipuolisen erikoisalojen asiantuntijaryhmän- hän tällainen toki vaatii. Varovasti arvioi- den FrameNet-tyyppinen työskentely saattaa nousta suosituksi käytännön sovellusalueeksi konstruktioikieliopin pii- rissä lähitulevaisuudessa.

Riviesitelmiä

Ruotsissa käynnistettyä FrameNet-han- ketta selosti esitelmässään ”A Swedish Constructicon” Benjamin Lyngfelt (Gö- teborgin yliopisto)¹, yksi neljästä pohjois- maalaisesta osallistujasta. Hän kuvasi si- käläisen hankkeen tavoitteita niin kieli-

1. FrameNet-työryhmään kuuluvat myös Lars Borin, Markus Forsberg, Julia Prentice, Rudolf Rydstedt, Emma Sköldberg ja Sofia Tingsell.

teknologiselta, (toisen) kielen omaksu-
misen kuin käytännön leksikografisenkin
työn kannalta. Esitys herätti entisestään
kiinnostusta tähän moderniin tapaan
rakentaa sanakirjaa. Johan Pedersenin
(Kööpenhaminan yliopisto) esitys ”Se-
condary argument structure construc-
tions – evidence from Spanish” pureutui
espanjan *se*-impersonaaliin (esim. *se le ve*
[*al niño*] ’hänet [pojan] näkee’). Hän ar-
gumentoi sen puolesta, että tämä espan-
jan rakenne ei ole täysin verbeistä en-
nustettava, vaikka aineiston perusteella
siinä esiintyvät vain transitiiiverbit (vrt.
Goldbergin tunnettuun esimerkkiin *he*
sneezed the napkin off the table), eikä ra-
kenne myöskään perustu täysin skemaat-
tiselle argumenttirakennekonstruktioille,
kuten Goldbergin englannista esittämät
tapaukset. Niinpä Pedersen nosti esiin
sekä impersonaalisesti käytettyjen ver-
bien että impersonaalikonstruktion kes-
kinäisiä suhteita ja työnjakoa.

Meikäläistä väriä konferenssiin toi
Jaakko Leinon (Helsingin yliopisto) esi-
telmä ”Areal distributions of verb alter-
nations in Finnish dialects”, jossa hy-
vin odotuksenvastaisella tavalla esiteltiin
aineistolöydöksiä sellaisista argumentti-
rakennevaihteluista kuin *minä lypsän*,
lehmä lypsää ja *minä lypsän lehmän* ja
niiden alueellisesta jakaumasta. Vaikka
tulokset ovatkin vielä suuntaa-antavia
ja vaativat lisääaineiston tukea, niin se,
että peruskäsitteistysten (*conceptualiza-
tion, construal*) taustalla on osittaistakin
murrejakaumaa, on yllättävää ja intui-
tion vastaista. Samoin Markus Hamu-
sen (Helsingin yliopisto) esitelmä ”Event
Structure Constructions: New kids on
the block?” pyrki avaamaan keskuste-
lua teoreettisempaan suuntaan tarjoa-
malla uudenlaista konstruktiotyyp-
piä, jossa konstruktiokieliopin perintei-

set argumenttirakennekonstruktioit ja
usein tutkimuksen marginaaliin työn-
netyt adverbiaalit nähtäisiin yhtenäisenä
tapahtumarakennekonstruktiona (*event*
structure construction). Näissä erityyppi-
set vapaat adverbiaalit (adjunktit) muok-
kaavat ja luovat kontekstia argumenttira-
kennekonstruktioiden kuvaamille ydin-
tapahtumille (*core events*). Havainnol-
listavana aineistona toimivat murteiden
ten- (esim. *kettu tuloo juoste*) ja *malla-*
infinitiivien (esim. *sitten sej juoksemalla*
sai kiinik) väljästi tekemisen tapaa kuva-
vat käytöt.

Muitakin riviesitelmiä oli aimo liuta,
ja kaikkia oli mahdotonta seurata, mutta
selvästi enemmistö esitelmistä käsitteli
japania, (mandariini)kiinaa sekä koreaa.
Jollei itämaisten kirjoitusjärjestelmien
seuraaminen luonnistunut, saattoi olonsa
tuntea paikoin orvoksi. Yleensä esitel-
män teoreettisesta puolesta pääsi kuiten-
kin hyvin jyvälle. Tässä mielessä kunakin
konferenssipäivänä oli ainakin yhdestä
kolmeen mielenkiintoista kaksikymmen-
minuuttista.

Yhtä kaikki ICCG on konferenssina
vakiintunut konstruktiokieliopin aka-
teemiseksi biennaaliksi, jota seuraamalla
näkee myös alalla vallitsevia trendejä ja
paikallisia painotuksia. Jää nähtäväksi,
mihin tämä laiva ehtiikään lipua vuonna
2014 Saksan Osnabrückissä järjestettä-
vään ICCG8-tapaamiseen mennessä.
Matkaelämyksenä voinee lopuksi vielä
mainita yhden Itä-Aasian suurimmista
markkinapaikoista, Soulin Dongdaemun
Marketin, josta hämmästykseksi saattoi
löytää lähestulkoon mitä tahansa. Mitä
ei löytynyt, sitä ei tarvinnut, enkä tarvinnut.
Soulin syke sentään tarttui.

MARKUS HAMUNEN
etunimi.sukunimi@helsinki.fi